

Posudek na bakalářskou práci

Název: Základní rysy a formy západokřesťanského poutnictví na příkladu poutí v Čechách a na Moravě v letech 1948-1989

Autorka: Anežka Valentová

Univerzita Karlova c Praze, Fakulta humanitních studií, Praha 2014, 89 s.

Vedoucí práce: D.E.A. Nicolas Maslowski, Ph.D.

Předkládaná práce se zabývá problematikou poutnictví. Řeší otázku jak se měnila povaha poutnictví v rámci katolické církve v období socialismu. Na samém úvodu je třeba konstatovat, že se jedná o systematickou, dobře strukturovanou práci, založenou na rešerši literatury a asi také na studiu archivních pramenů. Z hlediska oborového začlenění lze práci zařadit mezi studie historické antropologie či historické sociologie.

Autorka člení práci do dvou velkých oddílů. V prvním se věnuje teoretickým východiskům, vytváří teoretický rámec svých úvah. Druhý se soustředí na popis a interpretaci poutnictví v období socialismu.

V teoretické části pracuje autorka s adekvátní literaturou. I proto se jí daří představit poutnictví v antropologických, resp. sociologických kontextech. Ukazuje se, že je těžké držet hranici obecného promyšlení instituce pouti. Sklouzávání do situace západoevropského křesťanství zaměřuje pozornost na konkrétní kulturní kontext nikoliv na obecnou rovinu jevu – výrazně např. u svatyně). Možná moje námitka vyplývá z toho, že poutnictví je chápáno jako křesťanský jev, což si ale nemyslím a ani to nikde není v textu uvedeno. Tedy možná by práce působila vyrovnaněji, kdyby vše bylo deklarováno, že autorku zajímá poutnictví výhradně v rámci křesťanské tradice, nebo by autorka naopak více posílila obecnou rovinu výkladu o poutnictví, a křesťanské pojetí s tímto obecným rámcem diskutovala. Klíčovým pojmem je zde *communitas* a liminalita, resp. liminoidní jev. Autorka ustanovuje pojem (v odkazu na Turnera) liminoidní jev, který se liší od pojmu liminální na základě dobrovolnosti resp. povinnosti se rituálu zúčastnit. O poutích (asi křesťanských) a priori říká, že jsou liminoidní, to je jejich definiční rámec, nicméně v dalších částech textu, v období vrcholného středověku je pouť definována jako liminální (ve smyslu závazná). Tento rozpor by bylo dobré reflektovat právě s uvedenou definicí poutnictví. Další moment, který vyvolává otázku, je myšlenka, že liminoidní charakter poutě doplňuje chybějící zkušenost přechodových rituálů v křesťanské tradici (s. 4). Toto silné tvrzení, byť je převzato asi z literatury, by si také zasloužilo dovysvětlit.

Kromě teoretického rámce, co je poutnictví, se autorka věnuje také vývoji této instituce v křesťanství. Po přečtení vstupní pasáže čtenář dospívá k dojmu, že tento výklad bude strukturován dle Turnerových typů poutních míst (které jsou také konstruovány v historické perspektivě). Výklad je ale podřízen zaužívané dějinné chronologii. Proto se v rámci obhajoby zeptám na rozpory, které vyplývají z této dvojí periodizace. Protože autorka ovšem přistoupila na vývoj v časové lince klíčových etap evropských dějin, buduje výklad na vztahování se k poutnímu místu, závaznosti pouti pro věřícího a cílech, které akt poutě zprostředkovává (pro aktéra i instituci církve). Možná se jeví tyto kapitoly nad rámec práce, na druhou stranu lze skrze ně definovat základní kategorie, které ustanovují moderní poutnictví v rámci křesťanství, což je důležité pro vlastní analýzu. Proto by bylo možné i tyto kategorie uvažovat i v rámci vlastní analýzy a interpretace (např. vztah ke krajině, národním

hodnotám, k víře atd). To ale autorku nezajímalo, tak se vrací myšlenka, zda bylo třeba o tom tolik hovořit.

Vlastní analýza je zaměřená na interpretaci poutnictví v Čechách a na Moravě v období socialismu v kontextu kategorií, které byly ustanoveny v teoretické části, přičemž vše míří k pojmům *communitas* a *liminalita*, resp. *liminoidní jev*. Chybí zde ale pasáž, na základě čeho autorka vytvořila korpus dat, která zpracovává. Rozhodně data, jež jsou základem analýzy vytváří na základě sekundární literatury a archivních pramenů. Nikterak ale nezdůvodňuje jejich volbu a neprovádí kritiku pramenů. To by mohla v rámci obhajoby doplnit. Celý výklad je adekvátně uvozen rešerší postavení církve v socialistickém Československu a pitoreskním odkazem na dvě slavná mauzolea komunistických vůdců, což je efektní ale trochu samoučelné. Popis a interpretace situace poutí je pak rozdělen do jednotlivých období, přičemž je zajímavé, že autorka nerespektuje zcela etapy společensko-politického vývoje v ČSR, resp. ČSSR (přestože ve výkladu např. s normalizací a uvolněním v 60. letech pracuje). Do jisté míry výkladu dominuje prezentace dějinných událostí. Přesto analytický pohled, kondenzovaný do závěrečných odstavců každého období přináší podnětný pohled na zkoumanou realitu.. Autorce se na základě inventury významných poutí a chování aktérů daří vidět v jejich strategiích a chování znaky *communitas* a *liminoidního chování*. Dokazuje tím svůj intelektuální potenciál.

Po formální stránce by práce mohla ještě jednou projít jazykovou korekturou (např. Turnerovo teorie, shoda podmětu s přísudkem, interpunkce, během roku 53). Nestandardní je způsob citace. Doporučovala bych odkazy i na doslovné citace uvádět v závorkách, naopak odkazy na archivní data bych respektovala i v poznámce pod čarou.

Předkládaná bakalářská práce je konzistentní. Má dobře formulovanou vědeckou otázku, na kterou odpovídá. Za ocenění stojí zejména teoretická část, která je dobrou rešerší. Tvoří východisko pro vlastní interpretace autorky. I v tomto ohledu autorka obstává. Nedostatky práce vidím především absenci metodologie, resp. kritiky pramenů. Všechny ostatní podněty lze chápat jako východiska pro diskusi, proč se autorka rozhodla postupovat právě takto.

Bakalářskou práci hodnotím mezi výbornou a velmi dobrou, a to z výše uvedených důvodů.

V Praze 11.6. 2014

PhDr. Dana Bittnerová, CSc.